

Att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer

**Uppföljning av verksamhet bedriven med stöd
av utvecklingsmedel under 2013**

Du får gärna citera Socialstyrelsens texter om du uppger källan, exempelvis i utbildningsmaterial till självkostnadspris, men du får inte använda texterna i kommersiella sammanhang. Socialstyrelsen har ensamrätt att bestämma hur detta verk får användas, enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen). Även bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten, och du måste ha upphovsmannens tillstånd för att använda dem.

Artikelnummer 2014-9-9
Publicerad www.socialstyrelsen.se, september 2014

Förord

Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att fördela medel till och följa upp satsningen på att kvalitetsutveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor, barn som har bevittnat våld och våldsutövare. Ett nationellt och regionalt kompetens- och metodstöd är kopplat till utvecklingsmedlen. Under 2013 fördelade Socialstyrelsen 53,7 miljoner kronor i medel till kommuner och 20 miljoner kronor till ideella föreningar.

Rapporten innehåller en redovisning av hur de anvisade medlen har använts, vilka insatser som genomförts och vilka målgrupper som fått del av insatserna. Den innehåller också en redovisning av det nationella och regionala kompetens- och metodstödet. Rapporten är en delredovisning av uppdraget.

Andreas Johansson har skrivit rapporten. Sara Holsbrink har varit utredare i projektet. Ansvarig enhetschef har varit Stina Törnell Sandberg.

Lars-Erik Holm
Generaldirektör

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Inledning	8
Bakgrund	8
Socialstyrelsens uppföljningsuppdrag	8
Avgränsningar	8
Metod	9
Kommuners verksamhet 2013	10
Utvecklingsmedel	10
Genomfört arbete	12
Ideella föreningars verksamhet 2013	21
Utvecklingsmedel	21
Genomfört arbete	21
Kompetensstödet 2013	27
Socialstyrelsen	27
Länsstyrelserna	28
Länsstyrelsens syn på utvecklingen	29
Arbetet mot våld i nära relationer i länen	29
Utvecklingsbehov	30
Framgångsfaktorer och hinder i arbetet mot våld i nära relationer	33
Bilaga 1. Förkortningar	35
Bilaga 2. Fördelning av utvecklingsmedel för arbete mot våld 2013	36

Sammanfattning

Under 2013 fördelade Socialstyrelsen 53,7 miljoner kronor till 106 kommuner och stadsdelsförvaltningar och 20 miljoner kronor till 100 ideella föreningar i syfte att stimulera deras kvalitetsutveckling av arbetet med våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld och våldsutövare. Sammantaget har 138 kommuner och stadsdelsförvaltningar samt 127 ideella föreningar redovisat den verksamhet de bedrev för målgrupperna år 2013, med stöd av utvecklingsmedel. I dessa siffror ingår dels ovan nämnda kommuner och föreningar som beviljades medel 2013, dels sådana som beviljades medel 2012 och fört över delar av dessa till 2013. Medlen utbetalades respektive budgetår.

Av de inskickade redovisningarna framgår att kommunerna under år 2013 framför allt har kartlagt omfattningen av våld i nära relationer, inrättat samordningsfunktioner, samt tagit fram rutiner för socialtjänstens arbete med enskilda och grupper. Kompetensutveckling har också varit vanligt medan få har satsat på att inrätta nya boendeplatser för våldsutsatta kvinnor och barn. Av föreningarnas redovisningar framgår att stödinsatser för våldsutsatta kvinnor var det vanligaste verksamhetsområdet under år 2013. Minst vanligt var att genomföra behandlingsinsatser för våldsutövare.

Inom ramen för uppdraget ingår också att Socialstyrelsen och länsstyrelserna ska ta fram ett nationellt och regionalt kunskaps- och metodstöd för att kvalitetsutveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld och våldsutövare. Under 2013 anordnade Socialstyrelsen sex utbildningsdagar för länsstyrelsens utvecklingsledare som ett led i det nationella kunskapsstödet. Länsstyrelserna har i sin tur erbjudit metod- och kompetensstöd till kommuner och ideella föreningar via befintliga nätverk, utbildningsdagar, konferenser, kommunbesök och möten, internat samt direkt införandestöd, vanligen av FREDA (Standardiserade bedömningsmetoder tänkta att användas inom socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer). 134 kommuner, eller 97 procent av dem som arbetade med utvecklingsmedel under 2013, har deltagit i de av länsstyrelserna anordnade utbildningsaktiviteterna. På motsvarande vis har 98 ideella föreningar deltagit i aktiviteterna, vilket motsvarar 77 procent av dem som arbetade med utvecklingsmedel under 2013.

Länsstyrelserna redovisar årligen den regionala utvecklingen inom området till Socialstyrelsen. I rapporterna beskrivs till exempel hur den inomregionala samverkan och samordningen fortsätter att utvecklas. Samverkan kan involvera såväl länsstyrelse och kommuner som andra myndigheter och frivilliga organisationer. Flera länsstyrelser beskriver ett arbete på en strukturell nivå med att ta fram och uppdatera olika former av styrdokument, såsom handlingsplaner, handböcker, rutiner, avtal och strategier. Länsstyrelserna har också redovisat framgångsfaktorer och hinder i arbetet mot våld i nära relationer. Hinder som lyfts fram är de prestationskrav som ställs för att beviljas utvecklingsmedel och medlens bristande långsiktighet.

Inledning

Bakgrund

Socialstyrelsen har i uppdrag att fördela medel till kommuner och ideella föreningar, med syftet att kvalitetsutveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor, barn som har bevittnat våld och våldsutövare (Regleringsbrev för budgetåret 2013 avseende anslag 4:7 ap.4). Utvecklingsmedlen ska bland annat bidra till att våldsutsatta ska kunna få stöd och hjälp oavsett var de bor samt att kommunernas arbete ska bli mer långsiktigt, strukturerat och samordnat. Ett nationellt och regionalt kompetens- och metodstöd är kopplat till utvecklingsmedlen för att medlen ska användas på ett ändamålsenligt sätt och för att bidra till ett långsiktigt metodutvecklingsarbete.

Mellan 2007 och 2011 avsatte regeringen cirka 109 miljoner kronor om året till landets kommuner för att stimulera deras kvalitetsutveckling av arbetet med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Dessa medel fördelades av länsstyrelserna.

Under 2012 och 2013 avsatte regeringen på motsvarande vis nya utvecklingsmedel men till skillnad från tidigare fördelades dessa medel av Socialstyrelsen. Årligen skulle 70 miljoner kronor fördelas till kommuner för prestationsbaserade insatser och 20 miljoner kronor till ideella föreningar som bedriver lokala verksamheter på området.

Socialstyrelsens uppföljningsuppdrag

Enligt regeringsuppdraget ska Socialstyrelsen på nationell nivå följa upp och rapportera hur medlen fördelats och använts. Dessa delredovisningar ska lämnas den 1 september 2013 och den 1 september 2014. I delredovisningarna ingår också att följa upp arbetet med det nationella och regionala metod- och kompetensstödet. En slutredovisning av uppdraget som helhet ska lämnas senast den 25 maj 2015.

Avgränsningar

Denna uppföljning omfattar inte den externa utvärdering som ska göras av den nya satsningen på utvecklingsmedlen och dess effekter enligt regeringsuppdraget. Den externa utvärderingen kommer att redovisas i samband med slutredovisningen 2015.

Metod

I uppföljningen har följande underlag använts:

- redovisningar från kommuner och ideella föreningar
- rapporter från länsstyrelserna om den regionala utvecklingen.

Redovisningar från kommuner och ideella föreningar

Både kommuner och stadsdelsförvaltningar, samt ideella organisationer, har kunnat ansöka om utvecklingsmedel. För uppföljningen av den verksamhet som bedrivits under 2013 skickade Socialstyrelsen ut två återrappporteringsenkäter till de organisationer som beviljats utvecklingsmedel, en till kommuner och stadsdelsförvaltningar och en annan till ideella föreningar.

Återrappporteringarna kommer inte bara från de organisationer som fick utvecklingsmedel år 2013. De kommer också från dem som fick utvecklingsmedel för 2012 och som förde över eventuella kvarvarande medel till 2013 och således bedrev verksamhet även under 2013. Detta innebär att det är fler organisationer som återrappporterat att de bedrev verksamhet under 2013 än som beviljades utvecklingsmedel under 2013.

På kommunsidan har således redovisningar inkommit från såväl kommuner som stadsdelsförvaltningar eftersom båda kunnat söka utvecklingsmedlen. I följande kapitel används begreppet ”kommuner” som ett samlingsbegrepp för såväl kommuner som stadsdelar.

Samtliga som beviljats utvecklingsmedel och varit verksamma under år 2013 har återrappporterat hur dessa använts. Dock redovisade en kommun sitt arbete för sent för att ingå i sammanställningarna i den här rapporten. Rapporten bygger på återrappporteringar från 138 kommuner och 127 ideella föreningar.

I 38 av dessa kommuner har arbetet med utvecklingsmedlen bedrivits tillsammans med en eller flera kommuner eller stadsdelsförvaltningar där kommunerna gemensamt beviljats utvecklingsmedel. En kommun har i dessa fall varit huvudansvarig för ansökan, och är också den som återrappporterar. Uppföljningen bygger på principen en beviljad ansökan = en återrappportering och därför omfattar denna rapport de 138 beviljade kommunernas redovisningar. Detta innebär att flera kommuner än vad som framgår av rapporten kan ha varit verksamma inom ett åtgärdsområde.

Rapporter från länsstyrelserna om regional utveckling

Som del i uppdraget ska länsstyrelserna följa utvecklingen av arbetet på regional nivå och rapportera det till Socialstyrelsen. Detta sker enligt en mall som länsstyrelserna och Socialstyrelsen har tagit fram tillsammans. Socialstyrelsen har sammanställt länsstyrelsernas rapporter.

Kommuners verksamhet 2013

Utvecklingsmedel

Utvecklingsmedlen kunde under 2013 sökas av antingen enskilda kommuner och stadsdelsförvaltningar, eller av två eller flera kommuner eller stadsdelsförvaltningar tillsammans. För att beviljas medel skulle följande prestationskrav uppfyllas:

- Kommunen eller stadsdelsförvaltningen skulle visa att de har kunskap om omfattningen av våld i nära relationer i den egna kommunen eller stadsdelsförvaltningen, alternativt visa att man inlett ett arbete för att få kunskap om omfattningen (till exempel genom arbete med kartläggning).
- Kommunen eller stadsdelsförvaltningen skulle visa att de följde de rekommenderade åtgärderna i avsnittet *Handlingsplan* i SOSFS 2009:22.
- De kommuner eller stadsdelsförvaltningar som beviljades utvecklingsmedel under 2012 skulle vid 2013 års ansökan kunna redovisa att de påbörjat det planerade utvecklingsarbetet enligt ansökan för 2012.

För år 2013 hade Socialstyrelsen 70 miljoner kronor att fördela till kommuner och stadsdelsförvaltningar. Det kom in 127 ansökningar. Av dessa var 42 ansökningar gemensamma, vilket innebär att fler än 127 kommuner omfattas. Totalt sökt belopp uppgick till 135 miljoner kronor.

Ansökningarna bedömdes av Socialstyrelsen och i bedömningsarbetet vägdes yttranden från länsstyrelserna in. Socialstyrelsens övergripande slutsatser från bedömningsarbetet är följande:

- Ansökningarna var av skiftande kvalitet. Det var relativt vanligt med vaga beskrivningar av vad som skulle göras, och tydliga beskrivningar av aktiviteter kopplade till budget saknades i en del fall.
- Informationen i ansökningarna visade att få kommuner arbetade systematiskt med kartläggning av omfattningen av våld och att de handlingsplaner som tagits fram i flera fall inte levde upp till de allmänna råden.
- Socialstyrelsen tog i bedömningsarbetet hänsyn till Inspektionens för vård och omsorg tillsynsbeslut som var klara i den pågående tillsynen genom att överväga om ansökningarna gick i linje med de utvecklingsbehov som framkom i tillsynen.
- Vid gemensamma ansökningar som omfattade två eller flera kommuner som uppfyllde prestationskraven i olika hög utsträckning beviljades inte hela det ansökta beloppet eftersom alla kommuner inte uppfyllde kraven.
- En del gemensamma ansökningar handlade om regionala initiativ. Dessa initiativ är ofta organiserade över kommunnivå, till exempel genom ett regionförbund. Svårigheten med denna typ av verksamhet är att det inte på ett tydligt sätt framgår hur utvecklingsarbetet ska bidra till kommunernas eget arbete med målgrupperna. Socialstyrelsen var därför restriktiv med att bevilja medel till länsövergripande ansökningar i de fall det inte fanns en tydlig koppling till hur verksamheten skulle fångas upp i de samverkande kommunernas pågående arbete.

- Många kommuner ansökte om lönekostnader för till exempel en kvinnofridssamordnare som finansierats av utvecklingsmedel under tidigare år. Då utvecklingsmedlen ska finansiera utvecklingsinsatser och inte återkommande lönekostnader var Socialstyrelsen restriktiv med att bevilja full finansiering för dessa tjänster.
- Socialstyrelsen var också restriktiv med att fullt ut bekosta stödverksamheter som endast gavs som serviceinsatser (ej biståndsbedömda insatser). Anledningen var att kommunen dels har ett eget kostnadsansvar för insatser till målgruppen, dels att kommunen behöver prioritera att utveckla sina processer och rutiner för hur våldsutsattas ansökningar om stöd och hjälp hanteras.
- Det fanns kommuner som sökte utvecklingsmedel för att bekosta boendeplatser på ett skyddat boende med en annan utförare. Socialstyrelsen beviljade inte denna typ av kostnader då det är ett kommunalt ansvar att bekosta insatser i form av skyddat boende för målgruppen.

Socialstyrelsen beviljade 106 kommuner och stadsdelsförvaltningar medel och avslag ansökan från 21 kommuner. I jämförelse med 2012 fick fler kommuner avslag på sin ansökan i bedömningen för år 2013. De ökade avslagen berodde till stor del på de prestationskrav som kopplades till utvecklingsmedlen under 2013. För 2012 fanns de inte med som krav vid ansökan. Däremot framgick det redan då i Socialstyrelsens ansökningshandlingar att de skulle komma att bli krav för 2013 och att man därför skulle kunna fokusera sitt arbete i en viss riktning för att uppnå dessa krav inför nästa ansökningstillfälle.

Den totala summan som fördelades uppgick till 53,7 miljoner kronor. Hela summan på 70 miljoner kronor fördelades således inte. Orsaken var att få sökanden beviljades hela sitt sökta belopp och att Socialstyrelsen prioriterade de insatser som bedömdes passa bäst inom ramen för uppdragets mål och syfte.

Socialstyrelsen noterar också att många kommuner inte gör av med alla utvecklingsmedel under ett år. Vanliga orsaker är att det ofta tar tid att rekrytera någon som ska utföra utvecklingsarbetet och att själva arbetet inte startar förrän utvecklingsmedlen beviljats, vilket generar en viss startsträcka. Av den anledningen har många kommuner medel kvar vid årets slut trots att de inte beviljats hela sitt sökta belopp.

Förbrukning av utvecklingsmedel

Från 2012 års beviljade medel fanns 23 miljoner kronor kvar som kommunerna kunde föra över till 2013 efter beslut av Socialstyrelsen. Av detta belopp förbrukades 21,5 miljoner kronor under 2013. De kvarvarande medlen, 1,5 miljoner kronor, har redan återbetalats eller kommer att återbetalas till Socialstyrelsen.

Av de 53,7 miljoner kronor som beviljades för år 2013 har 39,4 miljoner kronor förbrukats per den 31 december 2013. Resterande medel, 14,3 miljoner kronor, fick användas fram till och med den 30 april 2014.

Genomfört arbete

Kommunerna kunde beviljas medel inom ramen för tre övergripande utvecklingsområden:

- förutsättningar för en fungerande verksamhet
- socialtjänstens arbete med upptäckt, utredning, bedömning och uppföljning
- socialtjänstens arbete med skydd, bedömning, stöd och behandling.

Av de inskickade redovisningarna framgår att kommunerna framför allt arbetat med att kartlägga omfattningen av våld i nära relationer, inrättat samordningsfunktioner samt tagit fram rutiner för socialtjänstens arbete med enskilda och grupper. Kompetensutveckling har också varit vanligt medan få kommuner har arbetat med att inrätta nya boendeplatser. Se tabell 1 för en fullständig förteckning.

Tabell 1. Antal kommuner och stadsdelar som bedrev verksamhet inom olika områden under 2013. Totalt antal kommuner = 138.

Område	Antal som haft medel för arbete under 2013	Antal där arbete pågick vid årsskiftet 2013/2014	Antal där arbetet är genomfört	Antal där arbetet ej genomförts
Förutsättningar för en fungerande verksamhet				
Kartläggning	76	41	30	5
Handlingsplan	57	22	31	4
Samverkan	48	45	0	3
Samordningsfunktion	71	22	48	1
Kompetensutveckling	67	31	30	6
Uppäckt, utredning, bedömning och uppföljning				
Information	27	15	11	1
Rutiner	65	41	24	0
Bedömningsmetoder	38	26	9	3
Skydd, bedömning, stöd och behandling				
Stödinsatser våldsutsatta kvinnor	31	17	12	2
Stödinsatser barn	39	20	18	1
Behandlingsinsatser våldsutövare	34	17	12	5
Boendeplatser	9	3	4	2
Andra åtgärder	16	9	4	3

Förutsättningar för en fungerande verksamhet

När det gäller att skapa förutsättningar för en fungerande verksamhet har kommunerna redovisat att de arbetat med:

- kartläggning av omfattningen av våld i nära relationer
- handlingsplan för kommunens arbete med våldsutsatta kvinnor samt barn som bevittnat våld
- samverkan med andra samhällsorgan och organisationer
- inrättande av samordningsfunktion för kommunens arbete mot våld i nära relationer
- kompetensutveckling inom området våld i nära relationer.

Kartläggning av omfattningen av våld i nära relationer

Under 2013 arbetade 71 kommuner med att kartlägga omfattningen av våld i nära relationer. Kartläggningarna bygger ofta på uppgifter från en rad olika aktörer. Kommunernas egna dokumentationssystem har genomgående varit en viktig källa till information, till exempel uppgifter från socialförvaltningen, omvårdnadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen. Ett betydande antal av de aktuella kommunerna, 56 stycken, har även hämtat uppgifter från externa aktörer såsom polis och ideella föreningar. I det senare fallet avses exempelvis kvinnojourer, tjejjourer, ungdomsmottagningar och brottsofferjourer. Strax under hälften av kommunerna har hämtat information från hälso- och sjukvården och en tredjedel uppger att de hämtat uppgifter från skolan. Exempel på uppgifter som inhämtas är statistik över ärenden som handläggs av polis, åklagare och domstol. Vidare kan det exempelvis röra sig om statistik över våldsskador från sjukvården, information från olika organisationer rörande deras uppfattning om omfattningen av problemet, eller uppgifter om antal boende i skyddat boende.

Den insamlade informationen sammanställs ofta i rapporter och används på flera sätt i det praktiska arbetet i kommunerna. Exempel på användningsområden som kommunerna anger:

- kvalitetsutveckla befintlig verksamhet
- analysera behovet av omorganisationer av befintlig verksamhet samt av resursfördelning och prioriteringar
- analysera behovet av nya verksamheter och insatser samt planera vidare insatser och resurser för målgruppen
- främja intern samverkan genom att förvaltningar delar kunskapen och arbetar gemensamt med utgångspunkt i denna samverkan
- skapa större uppmärksamhet hos den personal som möter kvinnor och barn, samt hos personal som tidigare inte varit så insatta i frågan
- analysera behovet av riktad information och riktade kompetenshöjande insatser till personal.

Många kommuner arbetar för att sprida sin kunskap om omfattningen av våld i nära relationer. Flera beskriver det som en insats med flera steg, där till exempel socialförvaltningens ledningsgrupp samt socialnämndens förtroendevalda delges resultaten initialt, för att sedan vidgas till förvaltningsövergripande arbetsgrupper, personal med mera.

Närpå samtliga av de beviljade kommunerna planerar att upprepa kartläggningen, antingen minst en gång per år eller mer sällan.

Arbete med handlingsplan

Under 2013 arbetade 53 kommuner med kommunens handlingsplan mot våld i nära relationer. I 31 av dessa kommuner är arbetet med handlingsplanen nu genomfört och i de resterande pågick arbetet med handlingsplanen fortfarande vid tiden för uppföljningen.

Handlingsplanerna beslutas på olika nivåer i kommunerna. I majoriteten tas besluten i socialnämnden eller motsvarande, men i ungefär en fjärdedel tas besluten på högsta nivå i kommunfullmäktige, kommunstyrelsen eller motsvarande. Några kommuner beslutar om handlingsplanen i utbildnings-

och omsorgsutskottet, i en förvaltningsövergripande ledningsgrupp, på verksamhetsnivå, eller på stadsdelsnivå.

Flera kommuner nämner att deras handlingsplaner följer anvisningarna i Socialstyrelsens allmänna råd om socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor samt barn som bevittnat våld (SOSFS 2009:22).

Av kommunernas redovisningar framgår det att handlingsplanerna används, eller kommer att användas, på flera sätt. Först och främst ligger de till grund för kommunernas övergripande strategiska arbete inom området. Här kan det till exempel handla om att handlingsplanen utgör en utgångspunkt för kommunens fortsatta arbete mot våld i nära relationer, bland annat planering och framtida upplägg av arbetet. Men handlingsplanen kan också läggas som bas för metodutveckling och utgöra utgångspunkt för mer detaljerade rutinbeskrivningar. Vidare används handlingsplanerna som direkt stöd i de berörda verksamheterna, till exempel för att ge vägledning till medarbetare inom kommunen som möter våldsutsatta.

Totalt 6 kommuner har redan följt upp sin handlingsplan och 45 planerar att göra det.

Samverkan med andra samhällsorgan och organisationer

Totalt 48 kommuner har haft medel beviljade för att bygga upp samverkan med andra samhällsorgan och organisationer och av dem var 45 stycken verksamma inom området under 2013. De vanligaste samverkansparterna har varit hälso- och sjukvården och polisen. Cirka fyra av fem kommuner har samverkat med dessa organisationer. Närapå lika många har samverkat med ideella föreningar, främst kvinnojourer och brottsofferjourer. Samverkan med Rädda Barnen har förekommit i några fall, liksom med kriscentrum för män och med tjejjourer. Enstaka kommuner har samverkat med pensionärsföreningar, Rotary, Män för kvinnofrid, RFSL, med flera. Samverkan sker ofta i nätverks- eller samverkansgrupper runt våld i nära relationer.

Samverkan rör framförallt informations- och erfarenhetsutbyte mellan organisationerna, klargörande av olika aktörers ansvars- och rollfördelning, samordning i enskilda ärenden, samt gemensam utbildning och kompetensutveckling av personal. Andra exempel som kommunerna redovisar är att samverkansparterna uppdaterar varandra om nyheter inom området eller bidrar med annan omvärldsbevakning, samordnar kartläggning och upptäckt, samt samverkar kring skyddat boende och boende för utsatta kvinnor med missbruksproblem, eller samverkar med bostadsbolag för att ordna en lämplig lägenhet för utsatta kvinnor. Gemensamma informationsinsatser förekommer också, till exempel på skolor.

Samordningsfunktion

Sammanlagt 71 kommuner har varit beviljade medel för att inrätta en samordningsfunktion, till exempel en kvinnofridssamordnare, för kommunens arbete mot våld i nära relationer. Samtliga utom en har antingen inrättat den nämnda funktionen eller är i färd med att göra det. Kommunerna beskriver ofta att samordnarna ska arbeta inom flera områden, såsom att

- samordna såväl intern som extern samverkan
- samordna, stödja och hålla ihop arbetet med att ta fram nya eller uppdaterade rutiner och metoder

- förbereda och genomföra kartläggningar av våldets omfattning och karaktär samt göra uppföljningar
- planera kompetensutveckling, hålla i utbildningar och vara kunskapsstöd
- utforma informationsmaterial, ansvara för webbplats, sprida information till bland annat politiker och allmänhet
- vara initiativtagare och projektledare för projekt
- genomföra omvärldsbevakning, bevaka nationell och regional utveckling kring frågor om våld i nära relationer.

En del kommuner nämner också att samordnaren ska ge direkt stöd till våldsutsatta, till exempel genom enskilda samtal eller genom att delta i gruppverksamhet, samt ansöka om och följa upp utvecklingsmedel med mera.

Kompetensutveckling

Kompetensutveckling av personal var ett fortsatt viktigt tema för kommunerna, och under 2013 var det 61 kommuner som bedrev verksamhet inom området. En tredjedel av dessa kommuner har genomfört kompetensutvecklingen tillsammans med en annan aktör. Här rör det sig vanligen om en annan kommun eller stadsdelsförvaltning, men också ideella föreningar eller organisationer såsom till exempel polisen, länsstyrelsen och skolan.

Kompetensutvecklingen har främst riktats till personal inom socialtjänsten men i ett tiotal kommuner har personal i skolan också haft möjlighet att delta. I övrigt har kompetensutveckling ordnats för personal inom kommunens handikappomsorg och frivilligorganisationer, till exempel kvinnojourer, samt inom polisen och hälso- och sjukvården. I enstaka fall har personal från åklagarmyndigheten, kyrkan, Rädda Barnen med flera deltagit.

Exempel på personal som fått kompetensutveckling är, utan inbördes rangordning, socialsekreterare, politiker, personal inom kvinno- och tjejjourer, representanter för hälso- och sjukvården samt skolhälsopersonal.

I tabell 2 redovisas vilka grupper som kompetensutvecklingen gett kunskap om.

Tabell 2. Målgrupper som kompetensutvecklingen gett kunskap om. Antal kommuner per målgrupp. Flera alternativ kunde anges. Totalt antal kommuner = 61.

Grupp	Antal
Våldsutsatta kvinnor, 18 år och äldre	51
Våldsutsatta flickor under 18 år	39
Barn som bevittnat våld	51
Barn som utsatts för våld av närstående	47
Våldsutövare	48

Kommunerna ombads redovisa i vilken mån kompetensutvecklingen även gett kunskap om någon eller några särskilt utsatta grupper. Redovisningarna visar att så varit fallet i över hälften av kommunerna (tabell 3).

Tabell 3. Målgrupper som kompetensutvecklingen gett särskild kunskap om. Antal kommuner per målgrupp. Flera alternativ kunde anges. Totalt antal kommuner = 61.

Grupp	Antal
Vårdsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning	25
Vårdsutsatta kvinnor med missbruksproblem	13
Vårdsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund	16
Vårdsutsatta kvinnor i samkönade relationer	6
Vårdsutsatta kvinnor över 65 år	20
Nej, ingen särskild grupp	27

Tabellen visar att kompetensutveckling med fokus på särskilt utsatta grupper framför allt gällde våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning.

Upptäckt, utredning, bedömning och uppföljning

Socialtjänsten har även arbetat med att upptäcka, utreda, bedöma och följa upp våldsutsatta kvinnor, våldsutövare, barn som bevittnat våld samt barn som själva utsatts för våld. Inom detta område har kommunerna redovisat att de arbetat med:

- information om var enskilda kan få stöd och hjälp
- rutiner för socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld och våldsutövare
- standardiserade bedömningsmetoder i arbetet med att upptäcka, bedöma, utreda och följa upp inom området våld i nära relationer.

Information om var enskilda kan få stöd och hjälp

Under 2013 arbetade 26 kommuner med att informera om var enskilda kan få stöd och hjälp. Den information som spridits innehåller bland annat beskrivningar av det stöd och den hjälp som finns att tillgå, tecken på våld, råd till utsatta, kontaktuppgifter till olika organisationer, och saker man som våldsut-satt behöver tänka på i en nödsituation.

Informationen ges ofta via kommunernas webbplats och särskilda informationsfoldrar och broschyrer som sprids till skolor, vårdcentraler, ungdomsmottagningar, polisen, bibliotek och apotek med flera. Andra kanaler för informationsspridning är till exempel seminarier och föreläsningar, informationskvällar, filmvisningar, affischering och annonsering i lokalpress.

I tabell 4 redovisas vilka målgrupper som fått ta del av informationen.

Tabell 4. Målgrupper som har fått ta del av informationen. Antal kommuner per målgrupp. Flera alternativ kunde anges. Totalt antal kommuner = 26.

Grupp	Antal
Vårdsutsatta kvinnor, 18 år och äldre	17
Vårdsutsatta flickor under 18 år	14
Barn som bevittnat våld	14
Barn som utsatts för våld av närstående	12
Vårdsutövare	15
Berörda professioner, vårdgivare eller liknande	20
Allmänheten	23

Rutiner för socialtjänsten

Under 2013 var det 65 kommuner som arbetade med att ta fram nya rutiner och/eller revidera befintliga rutiner för socialtjänstens arbete med enskilda och grupper. Totalt har 57 av dem tagit fram eller reviderat rutiner för våldsutsatta kvinnor, 41 för barn som bevittnat våld eller själva utsatts för våld, och 27 för våldsutövare.

De nya eller reviderade rutinerna för våldsutsatta kvinnor gäller framförallt att

- identifiera våldsutsatta kvinnor
- dokumentera ansökan, anmälan, förhandsbedömning, utredning med mera
- utreda våldsutsatta kvinnor
- bedöma behov av stöd och hjälp
- följa upp enskilda som fått stödinsatser.

På motsvarande vis har rutinerna för barn som bevittnat våld eller själva utsatts för våld i huvudsak gällt att

- identifiera barn som bevittnat våld
- dokumentera ansökan, anmälan, förhandsbedömning, utredning med mera, både för barn som bevittnat våld och för barn som själva utsatts för våld av närstående
- förhands bedöma och utreda barn som bevittnat våld och barn som själva utsatts för våld av närstående
- utreda barn som bevittnat våld och barn som själva utsatts för våld av närstående
- bedöma behov av stöd och hjälp bland barn som bevittnat våld och barn som själva utsatts för våld av närstående.

De rutiner för våldsutövare som tagits fram eller reviderats har vanligen handlat om att identifiera våldsutövare och bedöma behovet av behandling.

I ungefär hälften av kommunerna har åtgärden varit särskilt inriktad på någon eller några särskilda målgrupper, vanligen våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning (16 kommuner) och våldsutsatta kvinnor över 65 år (14 kommuner).

Standardiserade bedömningsmetoder

Totalt 35 kommuner arbetade under året med standardiserade bedömningsmetoder för att upptäcka, bedöma och följa upp våldsutsatta kvinnor, våldsutövare, barn som bevittnat våld och barn som själva utsatts för våld. Arbetet har i huvudsak fokuserats på identifiering, utredning och bedömning av behov av stöd och hjälp till våldsutsatta kvinnor. Vidare har kommunerna arbetat med att bedöma riskerna för fortsatt utsatthet.

Kommunernas redovisningar visar att det framförallt är bedömningsmetoderna FREDA som använts. Vidare omnämns SARA (Spousal Assault Risk Assessment) och PATRIARK (bedömning av risk för patriarkalt våld med hedern som motiv). Flera kommuner redovisar att de har infört riskbedömningsinstrumenten och numera arbetar aktivt med dem.

Stöd, skydd och behandling

Vad gäller stöd, skydd och behandling har kommunerna arbetat med följande områden under 2013:

- stödinsatser för våldsutsatta kvinnor
- stödinsatser för barn inom området våld i nära relationer
- behandlingsinsatser för våldsutövare
- nya tillfälliga boendeplatser.

Stödinsatser för våldsutsatta kvinnor

Totalt 29 av de kommuner som beviljats medel för att arbeta med stödinsatser för våldsutsatta kvinnor genomförde åtgärder inom området under 2013. Åtgärderna har varit av olika slag men kan grovt delas in i individ- respektive gruppbaseade insatser.

De individuellt inriktade stödinsatserna har primärt handlat om olika former av stödsamtal samt praktiskt stöd. Här har det exempelvis rört sig om akuta krissamtal, samtal för att medvetandegöra utsatta kvinnor om våldets konsekvenser, rådgivande och stödjande samtal under hela uppbrottsprocessen samt samtalsterapi. Vidare har en del kommuner erbjudit stöd för att skaffa ny bostad, gett ekonomisk hjälp, gett stöd i föräldrarollen, med mera.

I flera fall har kommunerna även erbjudit gruppbaseade verksamheter. Som exempel kan nämnas en kommun där gruppstillfället inleds med ett öppet samtal, där varje kvinna efter behov haft möjlighet att samtala om det hon upplevt som relevant och aktuellt. Därefter har träffen gått vidare med ett tema. Tanken är att gruppverksamheten på så vis ska vara både bearbetande och pedagogisk. En annan kommun använder sig av en manualbaserad gruppverksamhet som syftar till att stödja våldsutsatta att leva ett liv utan hot och våld, öka deras självförtroende och självkänsla samt öka deras psykiska och fysiska välbefinnande.

Ett fåtal kommuner har riktat stödinsatser mot någon eller några särskilt utsatta målgrupper. Se tabell 5.

Tabell 5. Stödinsatser för kvinnor inom särskilt utsatta grupper. Antal kommuner. Flera alternativ kunde anges. Totalt antal kommuner = 29.

Grupp	Antal
Våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning	2
Våldsutsatta kvinnor med missbruksproblem	5
Våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund	1
Våldsutsatta kvinnor i samkönade relationer	1
Våldsutsatta kvinnor över 65 år	1
Nej, ingen särskild grupp	18

Stödinsatser för barn

Totalt 38 kommuner arbetade med stödinsatser för barn under 2013. Stödinsatserna har getts såväl individuellt som i gruppsammanhang och utgår ofta från någon eller några särskilda metoder. Vanligen handlar det om Trappan, en modell för krissamtal med barn från fyra år som upplevt våld i sin familj. Syftet är att ge barnen möjlighet att berätta om och bearbeta upplevelserna av våld för att därigenom minska risken för post-traumatiskt stressyndrom och

andra psykiatriska problem. Andra modeller som används, dock inte i lika hög utsträckning, är föräldrabehandling enligt Circle of Security, CPP (Child Parent Psychotherapy), KIBB (Kognitiv integrerad Behandling vid Barnmisshandel), CAP (Children Are People), Kids Club, med flera.

Alla kommuner har inte redovisat hur många barn som fått stöd enligt ovan. Bland de kommuner som har gjort det är det sammantaget över 370 barn som har deltagit i aktiviteter där någon av stödinsatserna använts.

I 31 kommuner har stödinsatserna omfattat råd och stöd till föräldrar och andra närstående utifrån barnets behov.

Behandlingsinsatser för våldsutövare

Sammanlagt 34 kommuner har beviljats medel för att arbeta med behandlingsinsatser för våldsutövare och av dem gjorde 29 stycken det under 2013. Behandlingsinsatserna har haft lite olika målgrupper, där de vanligaste varit:

- män som utövat våld i nära relation
- alla våldsutövare i nära relationer
- våldsutövande pappor.

Behandlingsinsatserna tar ofta sin utgångspunkt i ATV (Alternativ Till Våld), ett kompetens- och behandlingscenter mot våld i nära relationer som startade i Norge. I enstaka kommuner används MPV (Möta Pappor med Våldsproblematik), Circle of Security med flera.

Nya tillfälliga boendeplatser

Sju kommuner arbetade med att inrätta nya tillfälliga boendeplatser under 2013. I tre av dem har nya boendeplatser tillkommit i redan befintliga boenden, och i tre har nya boendeplatser tillkommit i nya boenden. Boendeplatserna har framför allt riktats till våldsutsatta kvinnor 18 år eller äldre, men i två kommuner har även våldsutsatta flickor under 18 år fokuserats. I två kommuner har boendeplatserna särskilt anpassats för medföljande barn och i två kommuner har de anpassats för våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund.

Uppnått förväntade resultat?

I ansökan om utvecklingsmedel för år 2013 angav kommunerna dels syftet med de åtgärder de vill bedriva, dels förväntat resultat av dessa åtgärder. Kommunerna har i återrapporteringen beskrivit vilka resultat de har uppnått under år 2013 och själva fått bedöma i vilken mån resultaten har motsvarat deras förväntningar. En samlad genomgång av materialet visar att en majoritet av kommunerna anser att de uppnått förväntade resultat i stor utsträckning eller helt (tabell 6).

Tabell 6. I vilken utsträckning motsvarar resultaten under 2013 förväntade resultat? Andel (procent) kommuner per svarsalternativ.

Namn på åtgärd	Helt	I stor utsträckning	Delvis	I liten utsträckning	Inte alls
Kartläggning (n=71)	15	47	37	0	1
Handlingsplan (n=53)	40	43	9	6	2
Samverkan (n=45)	16	60	22	2	0
Samordningsfunktion (n=70)	37	44	19	0	0
Kompetensutveckling (n=61)	26	56	18	0	0
Information (n=26)	27	27	31	4	11
Rutiner (n=59)	25	48	22	3	2
Standardiserade bedömningsmetoder (n=34)	12	38	41	6	3
Stödinsatser våldutsatta kvinnor (n=27)	37	33	22	8	0
Stödinsatser barn (n=38)	24	49	24	3	0
Behandlingsinsatser våldsutövare (n=29)	17	41	31	7	4
Boendeplatser (n=6)	33	50	17	0	0

Gemensamt genomförande

Ibland har kommunerna genomfört åtgärderna tillsammans med någon annan aktör, och då oftast inom arbetet med stödinsatser för kvinnor. Tre av fem kommuner som arbetat med åtgärden har gjort det tillsammans med andra aktörer. Samarbete är minst vanligt när det gäller kommunernas arbete med rutiner och handlingsplaner. Här har en av fem kommuner genomfört åtgärden tillsammans med någon annan aktör (tabell 7).

Tabell 7. Har åtgärden genomförts tillsammans med någon annan aktör? Flera alternativ kunde anges. Andel (procent) kommuner inom respektive område och typ av samverkanspartner.

Namn på åtgärd	Ideell förening	Annan kommun/sdf	Annan aktör	Nej
Kartläggning (n=71)	15	13	24	65
Handlingsplan (n=52)	6	12	17	73
Kompetensutveckling (n=61)	7	15	25	67
Information (n=26)	15	19	19	65
Rutiner (n=63)	5	13	6	79
Standardiserade bedömningsmetoder (n=35)	0	14	29	63
Stödinsatser våldutsatta kvinnor (n=29)	28	17	38	41
Stödinsatser barn (n=39)	5	18	31	56
Behandlingsinsatser våldsutövare (n=29)	24	21	21	52
Boendeplatser (n=6)	33	0	0	67

Ideella föreningars verksamhet 2013

Utvecklingsmedel

Utvecklingsmedlen kunde under 2013 sökas av en eller flera ideella föreningar tillsammans som bedrev verksamhet på lokal nivå för någon av målgrupperna. Detta gäller även sådana ideella föreningar som samverkade med en kommun eller myndighet. Ideella föreningar som sökt och tilldelats medel år 2012 behövde redovisa att de hade påbörjat det planerade utvecklingsarbetet enligt ansökan för 2012 för att kunna beviljas nya medel för 2013.

För år 2013 hade Socialstyrelsen 20 miljoner kronor att fördela till ideella föreningar. Det kom in 152 ansökningar. Av dessa var 14 ansökningar gemensamma vilket innebär att fler än 152 föreningar omfattades. Totalt sökt belopp uppgick till 86,7 miljoner kronor.

Det finns ideella utförare som söker utvecklingsmedel för sin grundverksamhet eftersom det är svårt att bedriva utveckling om man inte har sin grundfinansiering säkrad. Ett problem med detta är att de utvecklingsmedel som riktar sig till ideella utförare inte är att betrakta som ett verksamhetsbidrag och att många kvinnojourer riskerar att bli beroende av utvecklingsmedel för sin löpande verksamhet.

Socialstyrelsen beviljade 100 ideella föreningar medel och avslog ansökan från 51 ideella föreningar. En förening återtog sin ansökan. Den totala summan som fördelades uppgick till 20 miljoner kronor.

Det är större konkurrens om dessa medel än om medlen till kommunerna då fler aktörer ansöker samtidigt som Socialstyrelsen har en mindre summa att fördela.

Förbrukning av utvecklingsmedel

Från 2012 års beviljade medel fanns 7,3 miljoner kronor kvar som föreningarna kunde föra över till 2013 efter beslut av Socialstyrelsen. Av detta belopp förbrukades 7 miljoner kronor under året. De kvarvarande medlen, 300 000 kronor, har redan återbetalats eller kommer att återbetalas till Socialstyrelsen.

Av de 20 miljoner kronor som beviljades för år 2013 har 17,9 miljoner kronor förbrukats. Resterande medel, 2,1 miljoner kronor, fick användas fram till och med den 30 april 2014.

Genomfört arbete

Föreningarna har kunnat beviljas medel inom ramen för två övergripande utvecklingsområden:

- förutsättningar för att arbeta med dokumentation och statistik
- föreningens arbete med skydd, stöd och behandling.

Av föreningarnas redovisningar framgår att stödinsatser för våldsutsatta kvinnor var det vanligaste verksamhetsområdet under år 2013. Minst vanligt

var att genomföra stödinsatser för våldsutövare. Detta mot bakgrund av att få ideella föreningar är verksamma inom området överlag, varför det oftast inte alls är aktuellt. Tabell 8 visar inom vilka områden verksamheter förekommit samt hur långt föreningarna hunnit i arbetet vid tiden för uppföljningen.

Tabell 8. Antal föreningar som bedrivit verksamhet inom olika områden under 2013. Totalt antal föreningar = 127.

Område	Antal som haft medel för arbete under 2013	Antal där arbete pågick vid årsskiftet 2013/2014	Antal där arbetet är genomfört
Dokumentation och statistik	53	33	17
Kompetensutveckling	55	20	34
Information	39	13	25
Stödinsatser kvinnor	73	29	43
Stödinsatser barn	61	35	22
Insatser för våldsutövare	7	5	2
Boendeplatser	21	11	9
Andra åtgärder	30	14	14

Verksamhet inom respektive område

Dokumentation och statistik

Som framgår av tabell 8 har 50 ideella föreningar arbetat med dokumentation och statistik under 2013. I en tredjedel av föreningarna har arbetet genomförts tillsammans med andra föreningar eller med kommuner, och i något enstaka fall har polisen involverats i arbetet. Någon förening har arbetat tillsammans med en högskola. En förening beskriver hur man samarbetat med ett företag som hjälpt dem att göra informationsmodellering samt kartlägga befintlig och nödvändig information.

När det gäller dokumentation har föreningarna främst arbetat med handlingsplaner. Därutöver förekommer en rad olika former av dokumentation, såsom skriftliga rutiner, genomförandeplaner, dokumentation av händelser i ärenden som förmedlats från socialtjänsten, dokumentation från skyddat boende och avtal mellan föreningar och kommuner. Några enskilda föreningar har redovisat arbete med att ta fram en informationsflödesmodell, boendeföreskrifter, brukarenkäter, informationsbroschyr på olika språk, med mera.

Föreningarna har vidare arbetat med att utveckla dokumentationen på flera områden. Omkring 15 stycken redovisar exempelvis att de fokuserat säkerhetsmässiga aspekter av dokumenthantering och dokumentation. Här har det bland annat rört sig om att införskaffa säkra dokumentskåp för att förvara upprättad dokumentation samt att i vissa fall se över rutiner för sekretess, undersöka alternativ för säkert datastöd av dokumentation, eller utbilda personal i säkerhetsbestämmelser. Ett 15-tal föreningar har vidare tagit fram rutiner för hur deras dokumentation ska hanteras i ett bredare avseende. Några har också kompetensutvecklat personalen i social dokumentation.

Kompetensutveckling inom området våld i nära relationer

Av de 55 föreningar som hade medel för att arbeta med kompetensutveckling under 2013 har alla utom en antingen genomfört arbetet eller är på väg att göra det. Kompetensutvecklingen har skett i form av såväl utbildning som

handledning. Tabell 9 redovisar vilka grupper som kompetensutvecklingen gett kunskap om.

Tabell 9. Målgrupper som kompetensutvecklingen gett kunskap om. Antal föreningar per målgrupp. Flera alternativ kunde anges. Totalt antal föreningar = 52.

Grupp	Antal
Våldsutsatta kvinnor, 18 år och äldre	48
Våldsutsatta flickor under 18 år	32
Barn som bevittnat våld	36
Barn som utsatts för våld av närstående	29
Våldsutövare	19

På samma sätt som kommunerna har även föreningarna ombetts redovisa i vilken mån kompetensutvecklingen gett kunskap om någon eller några särskilt utsatta grupper. Resultaten återges i tabell 10.

Tabell 10. Målgrupper som kompetensutvecklingen gett särskild kunskap om. Antal föreningar per målgrupp. Flera alternativ kunde anges. Totalt antal föreningar = 53.

Grupp	Antal
Våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning	9
Våldsutsatta kvinnor med missbruksproblem	6
Våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund	27
Våldsutsatta kvinnor i samkönade relationer	8
Våldsutsatta kvinnor över 65 år	13
Annan särskild grupp	15
Nej, ingen särskild grupp	16

Tabellen visar att kompetensutveckling med fokus på särskilt utsatta grupper framför allt gäller våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund.

Information om var enskilda kan få stöd och hjälp

Totalt 38 föreningar arbetade under 2013 med information om var enskilda kan få stöd och hjälp inom området nära relationer. Informationen handlar till stor del om den egna verksamheten och den hjälp och det stöd som erbjuds, men också mer generell information om våld i nära relationer. Några föreningar nämner information om särskilda målgrupper, såsom våld mot personer med funktionsnedsättning eller mot personer som är homo-, bi- eller transsexuella.

Föreningarna har arbetat med att ta fram och distribuera informationsfoldrar och -broschyrer, ibland på flera språk, uppdaterat och översatt webbplatser, utformat ”tjejkort” och ”killkort”, med mera. Vidare har de affischerat, annonserat, skrivit artiklar i medier, anordnat egna arrangemang med föreläsningar, informerat i sociala medier etcetera. Ett betydande antal organisationer har besökts eller kontaktats på annat sätt, såsom skolor och högskolor, vårdcentraler, bibliotek, tandläkarmottagningar, företag, invandrarföreningar, ungdomsgårdar, SFI (svenska för invandrare), polisen och fackföreningar.

Av tabell 11 framgår att informationen framförallt riktats till berörda professioner och allmänheten, samt våldsutsatta kvinnor som är 18 år eller äldre.

Tabell 11. Målgrupper som tagit del av informationen. Antal föreningar per målgrupp. Flera alternativ kunde anges. Totalt antal föreningar = 38.

Grupp	Antal
Våldsutsatta kvinnor, 18 år och äldre	22
Våldsutsatta flickor under 18 år	17
Barn som bevittnat våld	11
Barn som utsatts för våld av närstående	6
Våldsutövare	4
Berörda professioner, vårdgivare eller liknande	32
Allmänheten	28
Andra	17

Stödinsatser för våldsutsatta kvinnor

Under 2013 var det 72 föreningar som arbetade med att genomföra stödinsatser för våldsutsatta kvinnor. I 45 av dessa föreningar har medarbetare, volontärer och/eller anställda, genomgått utbildningar för att kunna arbeta med området. Utbildningsanordnare har bland annat varit Roks (Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer), SKR (Sveriges kvinno- och tjejjourers riksförbund), NCK (Nationellt centrum för kvinnofrid), Terrafem, länsstyrelsen och Svenska psykologinstitutet.

Totalt 40 procent av föreningarna har använt särskilda metoder i arbetet till exempel Trappan, MI (motiverande samtal), FREDa och KBT (kognitiv beteendeterapi), men också egenutvecklade metoder.

I många föreningar har stödinsatserna varit särskilt riktade mot någon eller några målgrupper.

Tabell 12. Stödinsatser för kvinnor inom särskilt utsatta grupper. Antal föreningar. Flera alternativ kunde anges. Totalt antal föreningar = 71.

Grupp	Antal
Våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning	12
Våldsutsatta kvinnor med missbruksproblem	7
Våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund	30
Våldsutsatta kvinnor i samkönade relationer	8
Våldsutsatta kvinnor över 65 år	14
Annan särskild grupp	16
Nej, ingen särskild grupp	30

Som framgår av tabellen har föreningarna bland dessa målgrupper framförallt fokuserat våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund.

Stödinsatser för barn som bevittnat eller utsatts för våld

Totalt 57 föreningar har arbetat med stödinsatser för barn som bevittnat våld eller själva utsatts för våld. I över hälften av föreningarna finns personal som har genomgått särskilda utbildningar som varit nödvändiga för att kunna arbeta med stödinsatsen. Vanligen har det rört sig om att barnansvariga, barnsamordnare eller barnstödare har gått utbildningarna, men även andra anställda och volontärer förekommer. Bland annat gäller det Trappanutbildningen vid Ersta Sköndal Högskola.

I hälften av föreningarna bygger stödinsatserna på särskilda metoder, framförallt Trappan men också CAP (Children Are People too), Child Parent Psychotherapy, med flera.

I över 40 föreningar har stödinsatserna också innefattat råd och stöd till föräldrar och andra närstående utifrån barnets behov.

Insatser för våldsutövare

Sju föreningar arbetade med verksamhet för våldsutövare under 2013, och då gäller det framför allt gruppverksamhet men också individuellt samtalsstöd. Det har också förekommit kompetensutveckling för den egna personalen till exempel i form av gruppledarutbildning. Insatserna har företrädesvis varit inriktade på män som använder våld men det förekommer också att ”vuxna våldsutövare” oavsett kön fokuseras, och en förening redovisar arbete med HBT-kvinnor.

I sex av föreningarna har särskilda metoder använts som grund för verksamheterna, till exempel ATV. I sex av föreningarna innehöll insatserna vidare komponenter där barnets behov är i fokus.

Boendeplatser

Totalt 20 föreningar har använt utvecklingsmedel till att på olika sätt arbeta med boende. Tabell 13 visar att föreningarna framförallt arbetat med utökade personalresurser och utökad säkerhet i boendena. I de fall de stödjande boendeinsatserna riktats mot någon särskild målgrupp har det framförallt varit medföljande barn och våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund.

Tabell 13. Typ av verksamhet i boendet. Antal föreningar per verksamhet. Flera alternativ kunde anges. Totalt antal föreningar = 20.

Typ av insats	Antal
Nya boendeplatser i ett befintligt boende	3
Nya boendeplatser i ett nytt boende	3
Anpassning av boende för särskild grupp	4
Utökad säkerhet i ett boende	7
Utökade personalresurser i ett boende	8
Annat	9

Andra åtgärder

Sammanlagt 28 föreningar har arbetat med andra åtgärder än de som redovisats ovan. De har till exempel köpt in brandsäkra skåp och låsbara kontorsmöbler, skaffat gallergrindar, utvecklat rutiner för kvalitetssäkring eller metoder, tagit fram förhållningsregler och policy för tystnadsplikt och anmälningsplikt. En del har också tillgängliggjort medel för personalkostnader, genomfört utbildningar eller anordnat aktiviteter för boendefamiljer, såsom besök på museum och badhus.

Uppnås förväntade resultat?

I ansökan om utvecklingsmedel för år 2013 angav föreningarna dels mål på lång sikt inom områdena de ansökt om medel för att utveckla, dels förväntat resultat av de åtgärder de vill bedriva. Föreningarna har precis som kommunerna i återrapporteringen beskrivit vilka resultat de har uppnått under 2013 och själva fått bedöma i vilken mån resultaten av åtgärderna har motsvarat

deras förväntningar. En samlad genomgång av materialet visar att en majoritet av föreningarna anser att de uppnått förväntade resultat i stor utsträckning eller helt. Inom vissa områden, till exempel kompetensutveckling och boendeplatser, är det så många som 70–80 procent av föreningarna som gör denna bedömning (tabell 14).

Tabell 14. I vilken utsträckning motsvarar resultaten under 2013 förväntade resultat? Andel (procent) föreningar per åtgärdsområde och betygsnivå.

Namn på åtgärd	Helt	I stor utsträckning	Delvis	I liten utsträckning	Inte alls
Dokumentation (n=50)	20	34	40	4	2
Kompetensutveckling (n=54)	24	57	17	0	2
Information (n=38)	29	31	34	3	3
Stödinsatser våldsutsatta kvinnor (n=72)	28	41	22	6	3
Stödinsatser barn (n=57)	19	51	25	5	0
Insatser för våldsutövare (n=7)	14	57	29	0	0
Boendeplatser (n=20)	50	25	15	10	0
Andra åtgärder (n=28)	32	39	18	11	0

Gemensamt genomförande

Ibland har föreningarna genomfört åtgärderna tillsammans med någon annan aktör, och då gäller det främst insatserna för våldsutövare. Se tabell 15. Det var dock endast sju föreningar som hade någon verksamhet inom det området. Samarbete var minst vanligt i de verksamheter som handlat om att arbeta med skyddat boende och att informera om var enskilda kan få stöd och hjälp.

Tabell 15. Andel (procent) föreningar som genomfört åtgärder tillsammans med någon annan aktör inom respektive åtgärdsområde. Flera alternativ kunde anges.

Namn på åtgärd	En eller flera föreningar	En eller flera kommuner	Annan aktör	Nej
Dokumentation och statistik (n=50)	18	14	12	66
Kompetensutveckling (n=53)	15	17	30	55
Information (n=38)	11	11	13	76
Stödinsatser våldsutsatta kvinnor (n=71)	16	18	23	59
Stödinsatser barn (n=57)	9	16	18	70
Insatser för våldsutövare (n=7)	14	43	29	14
Boendeplatser (n=19)	5	11	5	79
Andra åtgärder (n=28)	11	14	21	64

Kompetensstödet 2013

Socialstyrelsen och länsstyrelserna ska inom ramen för uppdraget ta fram ett nationellt och regionalt kunskaps- och metodstöd för att kvalitetsutveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld och våldsutövare. Socialstyrelsen ansvarar för ett nationellt kompetensstöd till länsstyrelserna, som i sin tur ska ge kompetensstöd till kommuner och ideella föreningar. En myndighetsgemensam arbetsgrupp planerar fortlöpande utbildningsdagar för länsstyrelsernas utvecklingsledare.

Socialstyrelsen

Under 2013 anordnade Socialstyrelsen sex utbildningsdagar för länsstyrelsens utvecklingsledare.

I februari hölls en tvådagars konferens i syftet att ge utvecklingsledarna på länsstyrelserna kunskaper om kvalitetsbegreppet utifrån ledningssystemet för kvalitet, öppna jämförelser och tillsyn. Projektplanen och arbetet med den externa utvärderingen presenterades också under dagarna.

I april arrangerade länsstyrelserna själva en dag om evidensbaserad praktik och införande där Socialstyrelsen medverkade med föreläsare.

I oktober hölls en tvådagars konferens. Syftet med första dagen var att få kunskap om det pågående utvecklingsarbetet och prövningen av:

- bedömningsmetoder för barn som bevittnat våld av eller mot närstående eller som själva utsatts för våld
- stödinsatser eller behandlingar för barn som bevittnat våld av eller mot närstående eller som själva utsatts för våld.

Syftet med den andra dagen var att få kunskap om och diskutera vägledningen om skyddat boende.

I november hölls en tvådagarskonferens. Syftet med första dagen var att få kunskap om den nya regleringen i socialtjänstlagen när det gäller socialnämndens ansvar för att ta emot anmälan, utreda och följa upp insatser för barn och unga. Under dagen presenterades även två vägledningarna som Socialstyrelsen publicerat som stöd för socialtjänsten i deras arbete med barnfrågor. Vägledningarna som presenterades gällde barns behov av insatser från flera aktörer samt barn som lever med våld och andra allvarliga svårigheter i familjen. De gällde även vilka konsekvenser det kan få samt vilka behov som finns. Dessutom presenterades det aktuella läget i föreskriftsarbetet rörande våld.

Syftet med den andra dagen var att få kunskap om och diskutera de tre kunskapsstöden som ska publiceras om äldre våldsutsatta kvinnor, hedersrelaterat våld och våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund.

Länsstyrelserna

Länsstyrelserna ska ansvara för regionalt utvecklingsstöd till kommunerna i syfte att underlätta införandet av nationell kunskap och stimulera ett långsiktigt utvecklingsarbete. Även ideella föreningar ska erbjudas stöd. Kunskapsstödet ska inkludera Socialstyrelsens allmänna råd med tillhörande handbok samt utbildningsmaterial och annat metodstöd från Socialstyrelsen.

Länsstyrelsernas metod- och kompetensstöd har erbjudits på olika sätt. Utifrån en grov uppdelning kan det sägas ha kanaliserats via befintliga nätverk, utbildningsdagar, konferenser, kommunbesök och möten, internt samt direkt införandestöd, vanligen av FREDA.

Metod- och kompetensstödet har bland annat innefattat följande material:

- *Våld. Handbok om socialnämndens ansvar för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld*
- *Socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor samt barn som bevittnat våld* (SOSFS 2009:22)
- *Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete* (SOSFS 2011:9)
- *Socialnämnders respektive ideella föreningars ansvar för god kvalitet m.m. vid införandet av insatser enligt socialtjänstlagen* (Meddelandeblad nr 2/2012)
- *Sällan sedda. Utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning* (Socialstyrelsen 2011-9-6)
- *Skylla sig själv? Utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med missbruks- eller beroendeproblem* (Socialstyrelsen 2011-10-1)
- *Fristad från våld – en vägledning om skyddat boende* (Socialstyrelsen 2013-9-2)
- Vägledning och information om FREDA

Andra typer av utbildningar som erbjudits av vissa länsstyrelser är till exempel *Människan bakom djuren* som handlar om sambandet mellan våld mot djur och våld i nära relationer, utbildning kring *Barn utsatta för människohandel*, samt utbildningen *Våga se, våga fråga och våga agera* om barn som lever med våld i nära relationer. Vidare har filmer och material från *Ingen ser oss*, *Det finns stunder* samt *Vi som överlevde* använts i utbildningar om hedersrelaterat våld och våld mot äldre kvinnor.

I uppföljningsenkäten har 134 kommuner, eller 97 procent av de som arbetade med utvecklingsmedel under 2013, svarat att de har deltagit i de utbildningsaktiviteter som anordnats av länsstyrelserna inom området våld i nära relationer under året. På motsvarande vis uppger 98 ideella föreningar att de har deltagit i aktiviteterna, vilket motsvarar 77 procent av de som arbetade med utvecklingsmedel under 2013.

Länsstyrelsens syn på utvecklingen

Arbetet mot våld i nära relationer i länen

Organisation och samverkan

En stor andel av länsstyrelserna ingår i eller leder olika samverkansstrukturer på regional nivå. Många beskriver i sina redovisningar till Socialstyrelsen att den inomregionala samverkan och samordningen fortsätter att utvecklas.

Samverkan involverar ofta såväl länsstyrelse och kommuner som andra myndigheter och frivilligorganisationer och genomförs i olika nätverk, länsgrupper och lokala samverkansgrupper. Samverkan kan också ta sig uttryck i att olika aktörer samlokalisera sina verksamheter. Några exempel på vilka samverkansaktörer som nämns i länsens redovisningar är:

- kommuner
- andra länsstyrelser
- polisen
- högskolor och universitet
- landstinget
- nationella myndigheter såsom Migrationsverket
- åklagarmyndigheten
- kvinnojourer
- brottsofferjourer
- kriminalvården
- Socialstyrelsen.

I de olika samverkanskonstellationerna kan deltagande aktörer ta del av omvärldsbevakning, kompetensutveckling, spridande av goda idéer och erfarenhetsutbyte. Samverkanskonstellationerna kan också fungera som forum för gemensamma avstämningar kring aktörernas fortlöpande arbete. Vidare förekommer det att samverkan genomförs i syfte att ta fram gemensamma handlingsplaner, rutiner, avtal med mera.

Det kan variera inom länen vilka resurser och möjligheter olika aktörer har för att arbeta med området våld i nära relationer. Som exempel nämner ett län i sin redovisning att kommunerna har olika kunskaper och erfarenheter av att arbeta med våld i nära relationer. De mindre kommunerna behöver i högre utsträckning stöd för att utveckla en god basnivå, samtidigt som de kommuner som kommit längre behöver stöd för att säkerställa kvaliteten på det skydd och stöd som erbjuds våldsutsatta kvinnor och barn samt möjlighet att utveckla stödet till att även omfatta särskilt sårbara grupper. I de större kommunerna sker framför allt utvecklingsarbete med fokus på kartläggning och utvärdering.

Strukturellt arbete

Flera länsstyrelser beskriver ett arbete på en strukturell nivå med att ta fram och uppdatera olika former av styrdokument, såsom handlingsplaner, handböcker, rutiner, avtal och strategier. Syftet kan bland annat vara att via dessa

dokument förbättra samordningen och samverkan till förmån för personer som utsätts för våld i nära relationer, tydliggöra ansvarsfördelning mellan olika aktörer, ge riktning åt det gemensamma arbetet inom området samt konkretisera vilka insatser som behöver göras och hur.

Några län framhåller hur tidigare projektfinansierade verksamheter integrerats i ordinarie verksamhet.

Metod- och kompetensutveckling

En betydande mängd kompetenshöjande insatser har arrangerats i länen, bland annat utbildningsinsatser kring bedömningsmetoden FREDÅ. Flera län beskriver att metod- och kompetensstödet resulterat i en ökad medvetenhet om och intresse för att använda standardiserade bedömningsmetoder, framförallt avseende FREDÅ. Länens redovisningar visar vidare tydligt att ytterligare kompetenshöjande insatser efterfrågas. Ett län redovisar till exempel att intresset för att använda strukturerade riskbedömningsmetoder ökat avsevärt, och att åtta av länets tretton kommuner har anmält sitt intresse för att använda FREDÅ bedömningsinstrument. Det har vidare pågått mycket samtal och diskussioner kring användandet av riskbedömningsinstrument under året.

De kompetenshöjande insatserna kan i sig också leda till ett större fokus på våld i nära relationer, såväl inom de berörda verksamheterna som på den politiska arenan. En länsstyrelse uttrycker det som att kommunerna idag har större kunskaper om socialnämndens ansvar för våldsutsatta kvinnor, barn som har bevittnat våld och våldsutövare. Informationen har nått många olika grupper och nivåer samt olika delar av länets tolv kommuner utifrån deras behov och förutsättningar.

Utvecklingsbehov

Länsstyrelserna ser en rad områden där det finns behov av intensifierad verksamhet för att förbättra arbetet mot våld i nära relationer. Det rör sig bland annat om att:

- öka fokus på särskilda grupper, till exempel barn, personer med missbruksproblem, personer som utsätts för hedersrelaterat våld och våldsutövare
- utveckla och stärka funktionen kommunal kvinnofridssamordnare
- fortsätta ge stöd till kommunerna att utveckla samverkan mellan kommuner och andra aktörer i länet
- fortsätta erbjuda metod- och kompetensstöd till kommuner och frivilligorganisationer
- stärka det primärpreventiva arbetet.

Öka fokus på särskilda grupper

Flera länsstyrelser framhåller vikten av att arbetet mot våld i nära relationer i högre utsträckning även utvecklas gentemot särskilt utsatta grupper i samhället. En av länsstyrelserna skriver till exempel följande:

Det finns fortfarande stora behov av fortsatt utveckling av arbetet med särskilt utsatta grupper. Länsstyrelsen planerade en heldagskonferens

kring våldsutsatta kvinnor med missbruksproblem och våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning. I planeringen bad vi om goda exempel från länets kommuner. Ingen kommun kände sig tillräckligt nöjd över sitt eget arbete för att vilja lyftas som ett gott exempel.

Med särskilt utsatta grupper avses till exempel personer med missbruksproblem, psykisk ohälsa, funktionsnedsättning, äldre, kvinnor med utländsk bakgrund samt barn. En länsstyrelse uttrycker det som att kunskapen om våld i nära relationer behöver öka inom hela socialtjänstens verksamhetsområden, samt att man behöver utöka och utveckla de insatser som finns för drabbade i de olika särskilt utsatta grupperna. Relaterat till detta finns behov att säkerställa att det finns rutiner för att identifiera, utreda behov av stöd och skydd samt att samverka för just särskilt utsatta inom den verksamhet som berörs.

Öka fokus på barn

När det gäller behovet av ökat fokus på särskilt utsatta grupper lyfter flera länsstyrelser fram barn. Redovisningarna tydliggör att barn som bevittnat eller själva varit utsatta för våld behöver uppmärksammas i högre utsträckning än vad som är fallet i dag. Enligt en länsstyrelse har till exempel barn som bevittnat eller utsatts för våld bland närstående berättat att vuxna ofta inte uppfattar deras signaler. En annan länsstyrelse uttrycker sig på följande vis:

Länsstyrelsen anser vidare att det saknas ett tydligt barn- och ungdomsperspektiv. Inom området barn som utsätts för våld finns fortsatt stora utvecklingsbehov när det gäller att synliggöra barn och ungdomars rätt att bli sedda som subjekt och att bli delaktiga i de processer som rör dem. För att utsatta barn och ungdomars rättigheter till skydd och stöd ska bli tillgodosedda, måste de synliggöras som subjekt och aktörer och att samhället tar sitt ansvar att se och agera när deras rättigheter kränks.

”Barn” är lika lite som någon annan grupp en homogen entitet. Länsstyrelserna lyfter också i flera fall fram särskilda barngrupper, såsom barn som utsätts för prostitution och människohandel eller barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Ytterligare en grupp som nämns av några länsstyrelser är barn som riskerar eller redan har utsatts för könsstympning. Det saknas exempelvis kunskap om könsstympning, samtidigt som redan utsatta barn och ungdomar behöver identifieras och åtgärder vidtas. Vidare behöver det förebyggande arbetet fokuseras så att inget barn ska bli utsatt för könsstympning.

Öka fokus på hedersrelaterat våld

Barn som utsätts för hedersrelaterat våld är enligt flera länsstyrelser en grupp som behöver uppmärksammas i högre utsträckning. På motsvarande vis nämner några länsstyrelser att hedersrelaterat våld som drabbar kvinnor också behöver uppmärksammas mer. En länsstyrelse uttrycker det som att det finns en stor efterfrågan på kunskap om våld generellt men hedersrelaterat våld och förtryck i synnerhet. Ett annat exempel kommer från en länsstyrelse som framhåller att kvinnor med utländsk bakgrund, kvinnor (med eller utan

barn) som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, samt kvinnor (med eller utan barn) som utsätts för våld och hedersrelaterat våld och förtryck under asyltiden, är grupper som behöver uppmärksammas mer utifrån våldsutsattheten kontra rätten till stöd och hjälp. Ytterligare en länsstyrelse pekar på att behovet av mer arbete kring denna utsatta grupp blev extra tydligt under 2013 då länet har sett en ökning av ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck.

Utveckla och stärk funktionen kvinnofridssamordnare

Några länsstyrelser menar att kommuner som inte redan har kvinnofridssamordnare eller motsvarande bör inrätta sådana tjänster, antingen själva eller i samarbete med närliggande kommuner. Syftet är att möjliggöra en bättre samordning och bättre struktur i arbetet mot våld i nära relationer.

Det kan dock finnas ett visst utvecklingsbehov även bland de kommuner som redan har kvinnofridssamordnare eller motsvarande. En länsstyrelse framhåller till exempel att en kvinnofridssamordnare kan ha uppdraget inkluderat i en ”bredare” tjänst, vilket kan innebära att de även handlägger andra typer av ärenden. Detta kan i sin tur leda till att de inte får tillräckligt med tid avsatt för att utföra samordningsuppdraget.

Fortsätt ge stöd till kommunerna att utveckla samverkan mellan kommuner och andra aktörer i länet

Enligt flera länsstyrelser finns fortsatta behov av att arbeta med samverkansstrukturer, både inom och mellan organisationer. Det hänger delvis samman med behoven av att inrätta eller stärka tjänster som kvinnofridssamordnare. Samverkan kan till exempel gälla kommunen, skolan, landstinget, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Några länsstyrelser lyfter vidare fram att mindre kommuner ibland har sämre förutsättningar att på egen hand erbjuda de olika typer av stöd, skydd och insatser som våldsutsatta, barn som bevittnar våld och våldsutövare kan vara i behov av. Som exempel skriver en länsstyrelse att de små kommunerna i länet kan ha svårt att lösgöra tillräckliga resurser eftersom de har begränsade resurser samt måste hantera stora avstånd i länet. Av den anledningen behöver samverkan utvecklas ytterligare.

Ett annat tema som återkommer i flera länsstyrelsers redovisningar är att ansvarsfördelningen mellan kommuner och frivilligorganisationer behöver bli tydligare.

Fortsätt erbjuda metod- och kompetensstöd

Länsstyrelserna bedömer att det finns fortsatt behov av att erbjuda metod- och kompetensstöd till kommuner och frivilligorganisationer i syfte att öka kunskaperna inom området och jämna ut skillnader i länen och landet. Behoven kan till exempel handla om att införa standardiserade bedömningsmetoder eller att ge fortsatt stöd kring avtalsskrivningar mellan kommuner och frivilligorganisationer.

Stärk det primärpreventiva arbetet

Vikten av att arbeta förebyggande mot våld i nära relationer lyfts av flera län. Det kan handla om att arbeta mer intensivt i olika sammanhang, till exempel skolan, och med olika målgrupper för att lyfta normer och mönster som finns kring sexualitet, maskulinitet och våld.

För att det ska vara möjligt menar en länsstyrelse att arbetet mot våld i nära relationer måste bli en kommungemensam fråga och inte ”enbart” en fråga för socialtjänsten.

Framgångsfaktorer och hinder i arbetet mot våld i nära relationer

Länsstyrelserna har redovisat vilka framgångsfaktorer och hinder de identifierat i arbetet mot våld i nära relationer. Faktorerna återfinns på flera nivåer och en sammanställning av dem redovisas nedan, utan inbördes rangordning.

Framgångsfaktorer

Bland framgångsfaktorerna nämns:

- förbättrad samordning via det länsstyrelseinterna nätverket samt den myndighetsgemensamma arbetsgruppen med Socialstyrelsen
- länsstyrelsen som neutral och pådrivande kraft inom området
- länsstyrelsens regionala överblick och kännedom om länets förutsättningar
- befintliga och fungerande strukturer för samverkan och samordning som har underlättat genomförandet av kompetensstöd
- kommunövergripande samverkan, särskilt för mindre kommuner
- fokus på våld i nära relationer från flera håll, vilket ökar frågans prioritet
- nationellt uppdrag som ger regional dragkraft
- Socialstyrelsens utbildningsdagar som stöd för utvecklingsledarna på regional nivå
- arbetet med bedömningsinstrumentet FREDÅ eftersom fler får reflektera över var våldet finns och betydelsen av att identifiera våldsutsatthet samt utreda behov av stöd och skydd
- arbete utifrån lokala behov
- samordning av alla våldsområden, såsom våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel, under ett paraply i syfte att förbättra kvaliteten och djupförståelsen för våldets komplexitet.

Hinder

De hinder för utvecklingsarbetet som nämns är:

- De prestationskrav som ställs för att beviljas utvecklingsmedel är svåra för mindre kommuner att leva upp till, något som kan leda till att det blir ett gap mellan kommuner som beviljas medel och de som inte gör det.
- Utvecklingsmedlens bristande långsiktighet riskerar leda till ad hoc-insatser.

- Länsstyrelsen kan inte längre via egen fördelning av utvecklingsmedlen, främja, uppmuntra, stötta och styra utvecklingen utifrån lokala behov och förutsättningar.
- Kommunernas olikheter i resurser, invånarantal och befolkningsstruktur påverkar deras förutsättningar för, och inriktning på, arbetet mot våld i nära relationer.
- Personalomsättningen i kommunerna försvårar kompetensutvecklingen.
- Det saknas en sammanhållen nationell strategi för arbetet mot våld i nära relationer.
- Olika statliga aktörer inom området behöver utveckla samarbetet och samordningen.

Bilaga 1. Förkortningar

SARA	Spousal Assault Risk Assessment Guide
Trappan	Arbetsmodell för individuella krissamtal i tre steg. Utvecklades på initiativ från Rädda Barnen under slutet av 1990-talet för barn som upplevt våld i familjen.
FREDA	Standardiserade bedömningsmetoder tänkta att användas inom socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer.
ATV	”Alternativ til vold” är en modell för att behandla män som utövat våld i nära relationer. Metoden är utvecklad i Norge.
MI	Motiverande samtal.
KBT	Kognitiv beteendeterapi.
CAP	Children are people, too. Grupprogram för barn som har sitt ursprung i Minnesotamodellen. Bland annat Ersta Vändpunkten har utvecklats från CAP.
Kids club	Gruppverksamhet för barn i åldrarna 6–12 år som upplevt våld mellan mamma eller styvmamma och pappa eller styvpappa och deras våldsutsatta omsorgsperson.
Circle Of Security Parenting	Trygghetscirkelns föräldraskap. Föräldrastödsprogram som bedrivs i grupp och som bygger på anknytningsteori.
Patriark	Bedömning av risk för patriarkalt våld med heder som motiv.
SFI	Svenska för invandrare
KIBB	Kognitiv integrerad behandling vid barnmisshandel.

Bilaga 2. Fördelning av utvecklingsmedel för arbete mot våld 2013

Kommuner och stadsdelsförvaltningar

Län	Kommun/stadsdelsförvaltning	Beviljat belopp (kr)
AB	Botkyrka kommun	500 000
AB	Danderyds kommun	330 000
AB	Haninge kommun	1 300 000
AB	Huddinge kommun	450 000
AB	Järfälla kommun	300 000
AB	Nacka kommun	700 000
AB	Solna stad	400 000
AB	Stockholms stad, Socialförvaltningen	1 500 000
AB	Stockholms stad, SDF Bromma	900 000
AB	Stockholms stad, SDF Enskede-Årsta-Vantör	2 400 000
AB	Stockholms stad, SDF Farsta	450 000
AB	Stockholms stad, SDF Hägersten-Liljeholmen	250 000
AB	Stockholms stad, SDF Normalm	500 000
AB	Stockholms stad, SDF Rinkeby-Kista	1 000 000
AB	Stockholms stad, SDF Skärholmen	500 000
AB	Stockholms stad, SDF Spånga-Tensta	900 000
AB	Stockholms stad, SDF Södermalm	1 000 000
AB	Sundbybergs stad	500 000
AB	Tyresö kommun	250 000
AB	Upplands Väsby kommun	500 000
C	Uppsala kommun	1 000 000
C	Östhammars kommun	650 000
D	Gnesta kommun	350 000
D	Nyköpings kommun	350 000
D	Vingåkers kommun	300 000
E	Kinda kommun	200 000
E	Linköpings kommun	500 000
E	Mjölby kommun	150 000
E	Motala kommun	350 000
E	Åtvidabergs kommun	100 000
F	Jönköpings kommun	1 000 000
F	Nässjö kommun	300 000
F	Sävsjö kommun	300 000
G	Växjö kommun	500 000
H	Kalmar kommun	200 000
H	Vimmerby kommun	100 000
I	Region Gotland	550 000
K	Ronneby kommun	450 000
M	Bjuvs kommun	400 000
M	Eslövs kommun	290 000
M	Hässleholms kommun	1 000 000
M	Hörby kommun	200 000

M	Kristianstads kommun	700 000
M	Kävlinge kommun	250 000
M	Lunds kommun	700 000
M	Malmö stad	2 700 000
M	Malmö stad, SDF Centrum	230 000
M	Svalövs kommun	450 000
M	Trelleborgs kommun	250 000
M	Ängelholms kommun	220 000
M	Örkelljunga kommun	300 000
N	Falkenbergs kommun	100 000
N	Hylte kommun	250 000
N	Kungsbacka kommun	350 000
N	Laholms kommun	100 000
O	Alingsås kommun	250 000
O	Borås stad	500 000
O	Göteborgs stad, Stadsledningskontoret	1 000 000
O	Göteborgs stad, Social resursförvaltning	750 000
O	Göteborgs stad, SDF Angered	750 000
O	Göteborgs stad, SDF Askim Frölunda Högsbo	400 000
O	Göteborgs stad, SDF Lundby	170 000
O	Göteborgs stad, SDF Västra Hisingen	500 000
O	Göteborgs stad, SDF Östra Göteborg	500 000
O	Härryda kommun	400 000
O	Kungälv kommun	500 000
O	Lerums kommun	345 000
O	Mölnåls stad	1 600 000
O	Orust kommun	700 000
O	Sjuhärads Kommunalförbund	600 000
O	Skövde kommun	480 000
O	Svenljunga kommun	350 000
O	Tjörns kommun	300 000
O	Trollhättans stad	600 000
O	Uddevalla kommun	370 000
O	Vårgårda kommun	142 000
S	Karlstads kommun	700 000
S	Kristinehamns kommun	500 000
S	Munkfors kommun	200 000
T	Örebro kommun	700 000
U	Arboga kommun	325 000
U	Fagersta kommun	500 000
U	Hallstahammars kommun	370 000
W	Borlänge kommun	350 000
W	Falu kommun	500 000
W	Rättviks kommun	267 000
W	Säters kommun	216 000
X	Gävle kommun	400 000
X	Hudiksvalls kommun	300 000
X	Ljusdals kommun	300 000
X	Nordanstigs kommun	230 000
X	Sandvikens kommun	250 000
X	Söderhamns kommun	249 000
Y	Härnösands kommun	400 000
Y	Kramfors kommun	290 000

Y	Sollefteå kommun	215 000
Y	Timrå kommun	198 000
Z	Östersunds kommun	320 000
AC	Norsjö kommun	500 000
AC	Skellefteå kommun	500 000
AC	Umeå kommun	800 000
BD	Arvidsjaurs kommun	400 000
BD	Gällivare kommun	1 000 000
BD	Luleå kommun	500 000
BD	Piteå kommun	430 000
BD	Övertorneå kommun	100 000
Beviljat totalt		53 687 000

Ideella föreningar

Län	Ideell förening	Beviljat belopp (kr)
AB	Alla kvinnors hus	250 000
AB	Botkyrka Kvinno- och Tjejjour	35 000
AB	Brottsoffer, Kvinno- och Tjejjouren i Södertälje	58 000
AB	Föreningen för Manscentrum på Söder	400 000
AB	Föreningen mot våld i nära relationer Nacka/Värmdö	250 000
AB	Internationella Rom och Resande kvinnojouren, IRJK	300 000
AB	Kvinno- och Tjejjouren i Vallentuna	145 000
AB	Kvinnojouren Huddinge	102 000
AB	Kvinnojouren i Österåker	52 000
AB	Kvinnors Nätverk	100 000
AB	Nynäshamns Kvinnojour	300 000
AB	RFHL Stockholm / Q-jouren	450 000
AB	Sollentuna Kvinnojour	55 000
AB	SRRS Romska Tjejjouren	50 000
AB	Stockholms Tjejjour	50 000
AB	Systerjouren Somaya	400 000
AB	Tensta Kvinno- och Tjejjour	150 000
AB	Terrafem Stockholm	150 000
AB	Terrafem, Riksorganisationen	300 000
AB	Tyresö kvinno- och tjejjour	30 000
AB	Västerorts Kvinnojour	120 000
C	Kvinnojouren Gertrud	250 000
C	MVU, Mottagningen mot våld i nära relationer i Uppsala	400 000
C	Solrosen Heby ideell förening	100 000
C	Terrafem Uppsala	175 000
C	TRIS, tjejers rätt i samhället	200 000
C	Uppsala Kvinnojour	200 000
C	Uppsala Stadsmission	300 000
C	Uppsala Tjejjour	100 000
D	Kvinnojouren och tjejjouren Miranda	100 000
E	Kvinno- och tjejjouren i Linköping	200 000
E	Motala Kvinnojour	250 000
F	Kvinno- och tjejjouren Jönköping	200 000
F	Kvinnojouren Maria	250 000
F	Tranås kvinnojour Helga	250 000
G	Kvinnojouren Blenda	300 000
G	Kvinnojouren Märta	200 000

H	Kvinnojouren i Kalmar	45 000
H	Kvinnojouren Vändela	18 000
I	Kvinnojouren Amanda	150 000
K	Karlshamns Kvinnojour	50 000
K	Olofströms kvinno- och tjejjour	300 000
M	ATIM Kvinno- och Tjejjour	400 000
M	Brottsoffer- och kvinnojouren Sydöstra Skåne	200 000
M	FemCenter	450 000
M	Frida Kvinnojour Hässleholm	200 000
M	Föreningen Malmö Kvinnojour	400 000
M	Helsingborgs Kvinnojour	450 000
M	Kvinnojouren i Höganäs	350 000
M	Kvinnojouren i Lund	250 000
M	Kvinnojouren Söderslätt	300 000
M	Kvinnorättsförbundet KRF	150 000
M	Tjejjouren i Malmö	70 000
M	Tänk Om!	250 000
N	Brottsofferjouren i Kungsbacka	70 000
N	Falkenbergs Kvinnojour	400 000
O	Bojen	295 000
O	Brottsofferjouren Östra Skaraborg, BOJ	300 000
O	Göteborgs Räddningsmission	150 000
O	Kvinno- och Tjejjouren ADA	350 000
O	Kvinnohuset Cassandra	300 000
O	Kvinnohuset och Kvinnojouren Tranan	75 000
O	Kvinnojouren Borås	140 000
O	Kvinnojouren Emelie	20 000
O	Kvinnojouren i Göteborg	100 000
O	Kvinnojouren Linnéan	300 000
O	Terrafem Göteborg	250 000
O	Vägen ut! Intresseföreningen Göteborg	540 000
S	Clarajouren Kvinnojouren i Årjäng	174 000
S	Kvinnojouren Alla Kvinnors Hus Karlstad	300 000
S	Kvinnojouren i Sunne	200 000
S	Värmlands Mansforum	50 000
T	Bergslagens Brottsofferjour	50 000
T	Kvinnohuset i Örebro	200 000
T	Örebro läns mansomtagning	400 000
U	Internationell Kamp för Kvinnors Rättigheter, IKKR	150 000
U	Kvinnojouren KAK	200 000
U	Västerås Stadsmission	100 000
W	Brottsofferjouren Borlänge-Gagnef-Säter	150 000
W	Kvinnojouren Falun	100 000
W	Kvinnojouren i Borlänge-Säter	200 000
X	Kvinnojouren Blålockan	125 000
X	Kvinnojouren Ringblomman	150 000
X	Kvinnojouren Sandviken	150 000
X	Kvinnojouren Stöttan	100 000
X	Kvinnojouren Viljan	20 000
Y	Kramfors Kvinnoforum	300 000
Y	Kvinnogemenskap Härnösand	100 000
Y	Kvinnogemenskap Sundsvall	300 000
Y	Kvinnojourföreningen kvinnogemenskap	160 000

Z	Kvinnojouren - en fristad i ingenmansland	450 000
AC	Guldstadens Kvinnojour i Skellefteå	300 000
AC	Kvinnojouren i Umeå	100 000
AC	Lycksele Kvinnojour	300 000
BD	Haparanda Kvinnojour Vera	100 000
BD	Kalix Kvinno- och tjejjourer	39 000
BD	Kvinnojouren Athena	47 000
BD	Kvinnojouren Hera, Arvidsjaur	120 000
BD	Kvinnojouren Nike	100 000
BD	Kvinnojouren i Norrbotten	220 000
	Beviljat totalt	20 000 000